

ДОПРИНОС ЗДРАВСТВЕНИХ РАДНИКА ЦРНОГОРАЦА У НАРОДНООСЛОБОДИЛАЧКОМ РАТУ НА ДУЖНОСТИМА ВАН САНИТЕТА

Здравствени радници Црногорци — лекари, фармацеути, студенти медицине и фармације — укључили су се највећим делом на почетку устанка у народноослободилачки рат, и то не само они који су живели до рата у Црној Гори већ и они који су живели на другим територијама па се по капитулацији Југославије вратили у Црну Гору. Известан број остао је и по капитулацији у местима ван Црне Горе, у којима су живели до рата, али су се и они, највећим делом, укључили у НОР. Било је само појединачних случајева укључивања здравствених радника Црногораца у непријатељске редове.

У овом раду биће говора само о оним здравственим радницима који су у току рата били на дужностима ван санитета, јер је о онима укљученим у санитет НОВ и ПОЈ објављено више радова после рата.* Поменули бисмо да су у припреми и организовању санитета учествовали др Борислав Божовић, др Мито Савићевић, др Војо Букановић, др Симо Милошевић, др Јован Бијелић, др Радош Вилотијевић, др Перо Јовановић, др Жарко Микић, као и медицинари Станко Мартиновић, Митар Полексић, Митар Јовалекић, Борђе Кликовац, Момчило Јауковић, Перо

* Б. Божовић, *Санитетска служба на територији Црне Горе у данима народноослободилачког рата*, Зборник радова VIII састанка Научног друштва за историју здравствене културе Југославије (НДЗКЈ), Београд 1962; — М. Савићевић, *Санитетска служба на територији Црне Горе у току НОР-а*, *Acta historica medicinae, pharmaciae et veterinae* 2, 1974; — П. Милошевић, *Партизанска здравствена служба у Црној Гори 1941—1942*; Зборник радова XXIV састанка НДЗКЈ, Будва 1974; — Ј. Романо, *Лекари и студенти медицине — Црногорци страдали у НОР*, Зборник радова XXIV састанка НДЗКЈ, Будва 1974.

Поповић, Добринка Мирковић, Зора Головић и др. На санитарним дужностима погинуо је 6 лекара и 6 медикарара.

Здравствени радници укључени у НОР на почетку устанка на дужностима ван санитета били су, углавном, предратни револуционари, односно чланови КПЈ и СКОЈ-а. Они су се по директиви ЦК КПЈ, донетој у мају 1941. у Загребу (Мајско саветовање), упутили у родна места и учествују у припремама и организовању општеноародног устанка. Неки од њих су били пре почетка устанка, односно на почетку устанка, на одговорним партијским дужностима. То су били медикарари који су се на студијама сврстали у ред истакнутих револуционара. Поменућемо неке од њих који су на почетку устанка били на одговорним партијским дужностима у Црној Гори: Љубомир Дапчевић (партијски инструктор Општинског бироа ћелија КПЈ Љуботињ), Јово Капичић (члан МК КПЈ Цетиње, а од октобра 1941. члан ОК КПЈ за цетињски округ); Борђе Ломпар (члан Општинског бироа ћелија КПЈ соколске општине); Блажо Јошов Орландић (члан МК КПЈ Бар); Војо Берковић (члан МК КПЈ Жабљак); Стјепан Шаренац (члан МК КПЈ Херцег-Нови). На одговорним партијским дужностима ван Црне Горе били су: Милутин Зечевић (члан ОК КПЈ за Београд) и Владимир Л. Поповић (секретар Оперативног руководства ЦК КП Хрватске, а од почетка 1942. секретар Бироа ЦК КП Хрватске).

Поменути другови, као и неки други о којима ће касније бити говора, распоређени су по избијању општеноародног устанка на разне дужности ван санитета, које су у то време биле од приоритетнијег значаја: командне, политичке и борачке у НОВ и ПОЈ, као и политичке у позадини (политички позадински радници).

Учесници у организовању општеноародног устанка

По директиви ЦК КПЈ већи број здравствених радника из Црне Горе учествовао је у припремама и организовању општеноародног устанка у Црној Гори, а изван број и на територијама ван Црне Горе. Основни њихови задаци били су: прикупљање наоружања, одржавање курсева за обуку у руковању оружјем, формирање ударних група (десетина) за вршење саботажа и диверзија (које ће у датом моменту прерасти у борбене јединице).

У тим припремама у Црној Гори учествовали су студенти медицине у својим родним местима, односно територијама, и то: Марко Балећић и Милија Станишић, (територија никшићког среза), Љубомир Дапчевић, Јово Капичић, Борђе Ломпар, Никола Бурић и Борђије Бурић (територија цетињског среза), Мило Врбица (територија которског среза), Блажо Орландић и Павле Мијовић (територија Црмнице, односно барског среза), Чедо

Вуксановић и Новица Перовић (територија Бијело Поље), Стјепан Шаренац (територија Херцег-Нови), Бранко Велимировић (територија Загарча, односно даниловградског среза), Војо Берковић (територија шавничког среза) и др. На територији Дробњака и Шавника деловала је Олга Головић, студент фармације. Сви су они учествовали у 13-јулском устанку.

По директиви ЦК КПЈ у организовању устанка у Хрватској учествовао је Владимир Л. Поповић.

Учесници у политичком раду у позадини

Улога политичких позадинских радника била је од изузетног значаја, нарочито након одласка пролетерских бригада са територије Црне Горе у западну Босну. Одласком бригада омогућено је окупатору, четницима и сепаратистима слободно деловање, што је условило привремено сплашњавање ослободилачке борбе на тој територији. Задатак политичких позадинских радника био је: раскринкавање политике домаћих издајника и мобилизација бораца за нове партизанске јединице. Њихов је рад био веома тежак, јер су деловали у непријатељској позадини. Непријатељи су уочили значајну улогу политичких позадинских радника и упорно су трагали за њима. У сукобима са окупатором и домаћим издајницима страдао је већи број политичких позадинских радника.

Политички позадински радници који су остали на терену били су углавном прекаљени револуционари и многи од њих су били задужени и разним одговорним партијским дужностима. Од медицинара на терену су остали: Борбије Бурић (ухваћен од четника и стрељан 1943), Блажо Орландић (погинуо 1943. у борби са четницима), Новица Перовић (ухваћен од четника 1942. и убијен), Стјепан Шаренац (погинуо 1943. у борби са четницима), Милорад-Милика Вујисић (рањен 1943. у борби са четницима и лечио се у болници 3. ударне дивизије — страдао јуна 1943. на Тјентишту).

У групу политичких позадинских радника спада и др Нико Миљанић, који је до новембра 1943. сарађивао са партизанима (лечио рањене партизане). Новембра 1943. изабран је за председника Земаског антифашистичког вијећа народног ослобођења за Црну Гору и Боку, а 14. јула 1944. за председника Црногорске антифашистичке скупштине народног ослобођења (ЦАСНО).

Поменуто је да је изванредан број здравствених радника Црногораца остао по капитулацији Југословенске војске априла 1941. у местима ван Црне Горе у којима је живео до рата. Међу њима је било истакнутих револуционара, који су од почетка устанка деловали у тим местима као политички позадински радници:

у Београду — др Било Бошковић (у његовом стану у Београду налазила се илегална штампарија ЦК КПЈ. Јуна 1942. кренуо преко Загреба у партизане, али је ухваћен од усташа у Загребу и стрељан септембра 1944. у логору у Јасеновцу); др Војислав Лалевић (на Интерној клиници у Београду скривао и леčio партизане, организовао курсеве прве помоћи, слао лекове и санитарски материјал партизанским јединицама, деловао међу млађим лекарима у циљу њиховог укључивања у НОР, итд. Стрељан од Гестапоа у јуну 1944. г.); др Петар Драговић (издавао лажна лекарска уверења лицима која је Специјална полиција позивала на саслушање, а то су били првенствено илегалци, и они су у међувремену одлазили у партизане. Стрељан од Гестапоа у децембру 1941.); др Милутин Зечевић (члан ОК КПЈ Београд. Стрељан од Гестапоа у августу 1941. г.);

у Пећи — др Радван Булатовић (први председник илегалног НО одбора у Пећи. Интерниран од Италијана у логор, а након ослобођења погинуо 1944. на санитарској дужности); медицинар Милован Марковић (комесар Витомиричког батаљона Метохијског партизанског одреда, а затим секретар МК КПЈ Врњачка Бања. Стрељан од Гестапоа 1943. г.);

у Краљевици — др Арсо Шкатарић (истакнути предратни револуционар. Стрељан од усташа у другој половини 1941. г.);

у Крагујевцу — медицинар Лазар Мићуновић (погинуо на санитарској дужности у Крагујевачком НОПО у лето 1941).

Учесници на командним, политичким и борачким дужностима

У првим партизанским одредима у Црној Гори био је већи број медиканара и један студент фармације на политичким и борачким дужностима:

Марко Балетић (погинуо јуна 1943. на Сутјесци на дужности команд. ешал. групе рањеника), Михаило И. Борђевић (погинуо на дужности комесара батаљона), Војо Берковић (комесар Језерско-шаранског батаљона Дурмиторског одреда, а затим на политичким дужностима у другим јединицама), Никола Ђурић (погинуо на дужности члана Окружног комитета СКОЈ-а Цетиње), Јово Капичић (комесар Ловћенског батаљона, а касније на другим политичким дужностима), Вељко Лисичић (погинуо на дужности комесара чете), Павле Вулековић (умро 1944. године од последица рањавања на дужности политичког комесара 4. батаљона 4. црногорске бригаде), Владимир Поповић (погинуо 1944. на дужности заменика комесара 5. војвођанске бригаде), Владимир Л. Поповић (на политичкој дужности у ЦК КПХ, а затим комесар 3. корпуса), Шпиро Срзентић (комесар чете у 1. пролет. бригади, а затим на другим политичким дужностима), Милија Станишић (заменик комесара батаљона Никшићког одреда, а затим на другим политичким дужностима).

На политичкој дужности погинула је и Олга Головић, студ. фармације, а на борачким дужностима: Борбе Ломпар (погинуо 1. децембра 1941. на Пљевљима), Вукоман Анђелић (погинуо 1942), Бранко Беговић (погинуо 1943), Љубомир Дапчевић (погинуо 1941), Марко Бурашковић (погинуо 1941), Миомир Гезовић (погинуо 1942), Јован Јауковић (погинуо 1941), Лука Јовановић (погинуо 1942), Радован Матић (погинуо 1942), Вељко Митровић (погинуо 1943), Јагош Сератлић (погинуо 1941), Бранко Велимировић (погинуо 1943), Вукмировић (име није познато — погинуо 1943) и Мојсо Вуксановић.

Према томе, у саставу НОВ и ПОЈ на дужностима ван санитета било је 25 медиканара и 1 студент фармације, од којих је 20 погинуло.

Активни учесници или сарадници НОП-а

Ослободилачки рат народа Југославије имао је чврсто уприште у народу од почетка устанка па до краја рата. Њихова помоћ народноослободилачкој војсци била је од огромног значаја.

И изван број лекара, фармацеута и студената медицине активно је сарађивао са партизанима (илегално лечили и скривали партизане, снабдевали партизанске јединице лековима и санитарским материјалом и др.). Окупатори и домаћи издајници успели су да открију сарадњу неких од њих и осудили су их на смрт, или су их интернирали у логоре. Поменућемо неке најактивније учеснике у НОР-у, односно сараднике НОП-а:

др Миливоје Крчић из Андријевице, учесник јулског устанка, стрељан од Италијана у септембру 1941. г;

др Радоје-Бећко Лакић из Будве — интерниран од Италијана у логор у Италији, из којег је ослобођен по капитулацији Италије, па се вратио у Будву и наставио сарадњу са партизанима;

др Нико Миљанић из Рисна, који је по капитулацији Југославије радио као хирург у болници и до новембра 1943. сарађивао са партизанима (илегално лечио), а од тада као политички радник;

медиканар Саво Антовић из Тивта — обешен од Немаца у децембру 1943. г.

Посебно треба истаћи сарадњу са партизанима *in pharm.* Богдана Вујошевића из Улциња, који је од првих дана устанка снабдевао партизанске јединице већим количинама лекова и санитарског материјала из своје апотеке. Убијен је 9. јануара 1944. код Скадра, од Гестапоа.

Здравствених радника Црногораца на дужностима ван санитета у НОВ и ПОЈ било је 48, и то:

у саставу НОВ и ПОЈ 25 медиканара (19 погинуло) и 1 студент фармације (погинуо);

на дужностима политичких позадинских радника 6 лекара (сви су страдали) и 8 медиканара (7 страдало);

на раду у ОЗН-и 2 медиканара;

активних учесника и сарадника НОП-а било је 5 лекара (3 страдала), 1 фармацеут (страдао) и 1 студент медицине (страдао).

За народне хероје Југославије проглашени су здравствени радници Црногорци који су били на дужностима ван санитета: др Мило Бошковић (убијен), медиканари Марко Балетић, Блажо Орландић (погинули), Владимир Л. Поповић и Јово Капичић.

Известан број медиканара био је у току рата на високим командним, односно политичким положајима у саставу НОВ и ПОЈ. Поменућемо неке од њих:

Владимир Л. Поповић — комесар и командант 3. корпуса;

Јово Капичић — комесар 3. ударне дивизије, а касније 12. војвођанског корпуса;

Шпиро Срзентић — комесар бригаде у 29. дивизији, а касније комесар 3. дивизије КНОЈ;

Милија Станишић — комесар 46. дивизије, а затим 2. пролет. дивизије.

Кратки подаци о учесницима у НОР ван санитета

Лекари:

БОШКОВИЋ др МИЛО — асистент на Паразитолошком одељењу Ветеринарског факултета у Београду. Рођен 1911. у Брчелима (барски срез). Медицински факултет завршио 1937. у Болоњи. По доласку у Београд укључио се у револуционарни раднички покрет и почетком 1941. примљен у КПЈ. За његово политичко деловање до рата полиција није дознала, па је ЦК КПЈ одлучио, с обзиром да је био некомпромитован, да на Бањичком Венцу (Београд) закупи једну кућу, која је привидно служила као његова ординација, а у ствари, је у њој била смештена илегална штампарија ЦК КПЈ.

По капитулацији Југославије остао је у Београду и деловао као политички позадински радник. Пошто је Гестапо посумњао у његов рад и почео га пратити, по одлуци ПК КПЈ за Србију одлази преко Загреба са лажном легитимацијом у партизане. Међутим, у Загребу га веза није дочекала, па је ухапшен од усташа. Иако је био подвргнут зверским мучењима у току саслушања на усташкој полицији, свој идентитет није открио, јер би у том случају била откривена и партијска штампарија у Београду. Због тешких повреда задобијених приликом саслушања, одведен је у затворску болницу, а затим у усташки логор у Старој Градишки, па у Јасеновац. У логору у Јасеновцу повезао се са политичким затвореницима и формирао актив који је требало да организује бекство политичких заточеника. Издајом је упра-

ва логора открила рад те групе, и сви су обешени сем др Бошковића, који је стрељан 21. септембра 1944. године.

За народног хероја Југославије проглашен је 27. новембра 1953. године.¹

БУЛАТОВИЋ М. др РАДОВАН — управник Дома здравља у Пећи. Рођен је 1896. у Липову (колашински срез). Гимназију је завршио у Подгорици, а 1927. Медицински факултет у Београду. До рата је припадао Републиканској странци Јаше Продановића.

У НОП се укључио на почетку устанка и изабран је за првог председника илегалног НО одбора у Пећи. Године 1942. ухапшен је од Италијана и интерниран у логор у Албанију, а затим у Италију. Након капитулације Италије ослобођен је из логора и ступио је у редове италијанских партизана. Био је лекар батаљона „Стаљинград“ Маја 1944. заробљен је од Немаца, приликом напада на амбуланту, и 19. маја стрељан у селу Pianelli.²

ДРАГОВИЋ Ж. др ПЕТАР — лекар службеника ПТТ у Београду. Рођен је 1891. на Цетињу, где је завршио гимназију, а Медицински факултет у Београду. До рата био је симпатизер КПЈ и активни радник у Синдикату лекара. По капитулацији Југославије остао је у Београду и одиграо врло значајну улогу у спасавању чланова КПЈ, симпатизера и припадника НОП-а од одвођења на саслушање у Специјалну полицију, односно у логоре смрти. Тим лицима је приликом позивања на саслушање издавао лажна лекарска уверења да су болесна, па су се у међувремену она склањала или одлазила у партизане.

Почетком децембра 1941. Гестапо је открио његов рад и интернирао га у логор на Бањици. Стрељан је 17. децембра 1941. у Јајинцима код Београда.³

КРЦИЋ др МИЛИВОЈЕ — до рата војни лекар у Кичеву. Рођен је 1910. у Машници (андријевички срез). Гимназију је завршио у Беранама, а Медицински факултет у Београду 1934. године као војни питамац. На студијама је припадао групи напредних студената.

По капитулацији Југославије вратио се у Андријевицу и активно се укључио у НОП. У лето 1941. Италијани су га заробили и као учесника јулског устанка осудили на смрт. Стрељан је 12. септембра 1941. у Андријевици.⁴

ЛАКИЋ др РАДОЈЕ БЕБКО — лекар у Будви. Рођен је у Косовом Лугу (даниловградски срез). Од почетка устанка сарађивао је са др Митом Савићевићем. Илегално је лечио партизане и снаб-

¹ Народни хероји Југославије, I, Београд 1977; Споменница 1941—1961. Савеза друштва ветеринара ФНРЈ, Београд 1961, 51.

² Каргон у ИВМД.

³ Изјава проф. др Борислава Божовића из Београда; Регистар бањичких логораша (РБЛ), ред. 36 — у Историјском архиву Београда (ИАБ).

⁴ Савићевић М., Санитетска служба на територији Црне Горе у току НОР-а, Acta historica medicinae, pharmaciae et veterinae (Acta historica) 2, Београд 1974, 91; Извештај Мирослава Крчића — у ИВМД.

девао партизанске јединице лековима и санитетским материјалом. Марта 1943. Италијани су открили његов рад и интернирали га у логор, у Италију. По капитулацији Италије, ослобођен из логора, вратио се у Будву, где је наставио да сарађује са партизанима.⁵

ЛАЛЕВИЋ Р. др ВОЈИСЛАВ — лекар на Интерној клиници Медицинског факултета у Београду. Рођен је 1910. у Андријевици. Гимназију је завршио у Пећи, а 1935. дипломирао на Медицинском факултету у Београду. По дипломирању је специјализирао интерну медицину. На студијама се укључио у револуционарни раднички покрет и примљен је у КПЈ.

По капитулацији Југославије остао је у Београду и деловао као политички позадински радник: на клиници је скривао и лечио партизане и илегалце, снабдевао партизанске јединице лековима и санитетским материјалом, организовао илегалне курсеве прве помоћи, а од посебног значаја је његов рад са млађим лекарима у циљу њиховог укључивања у НОП. Гестапо је открио његов рад и 4. децембра 1943. интернирао га је у логор на Бањици, а 8. јуна 1944. стрељао у Јајинцима код Београда.⁶

МИЉАНИЋ др НИКО — професор на Медицинском факултету у Београду (предавао је анатомију, а касније хируршку пропедутику). Рођен је 1892. на Цетињу. Гимназију је завршио у Женеви, а Медицински факултет у Паризу.

По капитулацији Југославије вратио се у Црну Гору и био хирург у Болници за коштану обољења у Рисну. У његовом учешћу у НОР постоје два периода: први, од почетка устанка па до новембра 1943. године, у којем је учествовао као сарадник НОП (илегално лечио партизане, сарађивао са илегалном санитетском службом), и други, од новембра 1943. па до краја рата, у којем делује као политички радник (новембра 1943. изабран за председника Антифашистичког вијећа народног ослобођења Црне Горе и Боке, а јула 1944. за председника Црногорске антифашистичке скупштине народног ослобођења.⁷

ШКАТАРИЋ др АРСО — лекар на специјализацији у Институту за болести костију у Краљевици. Рођен је у Матагужима (подгорички срез). Гимназију је завршио на Цетињу, а Медицински факултет у Загребу. На факултету се укључио у револуционарни раднички покрет и примљен је у КПЈ. Убрзо се сврстао у ред најистакнутијих револуционара на Загребачком свеучилишту. Учествоје у оснивању групе студентата комуниста на Медицинском факултету, Секције за социјалну медицину и Студентског социолошког друштва. Након дипломирања запослио се у Хигијенском заводу у Загребу и наставио револуционарни

⁵ Савићевећ М., н. д., 96.

⁶ РБЈ, ред. бр. 18540 — у ИАБ; Врабич Олга, Сећање (рукопис) — у ИАБ, МГ, бр. 476.

⁷ Енциклопедија Југославије, том 6, Загреб 1965, 124; Савићевећ М., н. д. 97.

рад. С обзиром да је полиција стално пратила његов рад и да је долазио често у сукоб са франковцима, био је приморан да напусти Загреб и отишао је у Краљевицу.

Од почетка устанка делује у Краљевици као политички позадински радник, али је почетком септембра 1941. ухапшен од усташа и доведен у Загреб. Након зверског мучења у усташкој полицији, стрељан је 15. септембра 1941. у Раковом потоку код Загреба.⁸

ЗЕЧЕВИЋ др МИЛУТИН — асистент у Институту за патологију на Ветеринарском факултету у Београду. Рођен је 1911. године у Краљским Барама (на подножју Комова). У гимназији у Беранама примљен у СКОЈ. На Медицинском факултету у Београду врло активан у револуционарном радничком покрету и примљен у КПЈ. Због револуционарног рада био је више пута хапшен од београдске полиције, а 1935. интерниран је у логор у Вишеграду. По изласку из логора био је инструктор МК КПЈ Београд, а 1938. изабран је за члана ОК КПЈ Београд. Задужен је био партијском техником, као и радом са радницима у предузећу „Змај“ и „Икарус“ у Земуну. Истовремено је активно деловао у Српском лекарском друштву, Синдикату лекара и Странци радног народа. Године 1940. поново је ухапшен и од Суда за заштиту државе осуђен на пет и по месеци затвора, који је одлежао на Ади Циганлији. По изласку из затвора продужио је револуционарни рад.

По окупацији Југославије делује у Београду као политички позадински радник, али је већ 23. јула 1941. ухапшен од Специјалне полиције и, након зверског мучења у току саслушања у затвору „Главњача“, интерниран у логор на Бањизи. Ноћу 14/15. августа 1941. стрељан је код Скеле (Обреновац).⁹

Ф а р м а ц е у т и:

ВУЈОШЕВИЋ mr phram. БОГДАН — апотекар из Улциња. Рођен је 1894. године у Гусињу. Гимназију је завршио у Подгорици. У току првог светског рата отишао је у Француску, где се запослио као грађевински радник и истовремено студирао фармацију. У контакту са радницима упознао се са револуционарним радничким покретом и убрзо је примљен у КП Француске. Због револуционарног рада протеран је из Француске, па је студије наставио у Швајцарској, где је и дипломирао, али је одмах по дипломирању због револуционарног рада протеран. Вратио се у Подгорицу, а потом у Улцињ, где је отворио апотеку. Један је од оснивача Комунистичке партије у Црној Гори.

⁸ Ивековић М., *Хрватска лијева интелигенција 1918—1945*, I, Загреб 1970, 208, 212, 275—280; Новосел Ш., *Лијечници Хрватске у народноослободилачкој борби*, Лијечнички вјесник, 8—9, Загреб 1951.

⁹ Споменница Савеза друштва ветеринара ФНРЈ, н. д., 109.

Због револуционарног рада више пута је хапшен, а 1940. године интерниран је у концентрациони логор у Смедеревској Паланци, одакле је пуштен због болести.

На почетку устанка активно се укључио у НОП. Из апотеке је слао велике количине лекова и санитетског материјала партизанским јединицама. Италијани су открили његов рад и 1942. интернирали га у логор у Скадру. Пошто су Улцињ и околина тако остали без апотекара, на интервенцију народа ослобођен је из логора. По ослобођењу наставио је да сарађује с партизанима. Ухапшен је од Гестапоа и одведен у Скадар, где је 9. јануара 1944. на зверски начин убијен, а његов измрцварени леш бачен у реку Бојану.¹⁰

Студенти медицине:

АЛЕКСИЋ Р. РАДОМИР-РАШО — рођен 1920. године у Рубежи (никшићки срез). Гимназију је завршио у Никшићу, а на Медицинском факултету у Београду примљен је у СКОЈ.

По капитулацији Југославије вратио се у родни крај, где учествује у 13-јулском устанку. Био је на санитетској дужности у 5. пролет. црногорској бригади и у црногорској бригади Народне одбране, а затим је прешао на рад у ОЗН Београда и на тој дужности остао до краја рата.

Носилац је Партизанске споменице 1941. г.¹¹

АНТОВИЋ Илијин САВО — из Тивта. Рођен је 1922. у Порт Саиду (Египат). Медицину је почео студирати у Београду. У НОП се укључио 1942. године. Његов рад је открио Гестапо и осудио га на смрт. Обешен је у децембру 1943. у Кртолима код Тивта.¹²

АНБЕЛИЋ Милетин ВУКОМАН — рођен 1917. године у Мијаковићима (пљеваљски срез). У гимназији је примљен у СКОЈ, а на Медицинском факултету у Београду припадао је напредном студентском покрету.

По капитулацији Југославије вратио се у родни крај, где учествује у припремама за устанак, као и у 13-јулском устанку. Борац је у Пљеваљској партизанској чети. Јануара 1942. у борби са четницима код села Отиловићи (Пљевља) тешко је рањен и заробљен. Четници су га предали Италијанима, а ови су га подвргли зверским мучењима, па је упућен у болницу на лечење, где је убрзо умро од последица злостављања.¹³

¹⁰ Делини А., *Богдан Вујошевић, апотекар из Улциња*, Зборник радова VIII састанка НДЗКЈ, Београд 1962; писмена изјава Бура Вујовића из Цетиња; Савићевић М., н. д., 97.

¹¹ *Пета пролетерска црногорска бригада*, 2, Београд 1972, 608.

¹² Вујовић Б., *Ловћенски НОП одред и његово подручје у народно-ослободилачкој борби 1941—1945*, Цетиње 1976, 701.

¹³ *Прилог у крви*, Пљевља 1969, 142.

БАЛЕТИЋ Лазарев МАРКО — рођен 1917. године у Брођанцу (никшићки срез). У никшићкој гимназији примљен је у СКОЈ. На Медицински факултет у Београду уписао се 1937. и припадао је напредном студентском покрету.

По капитулацији Југославије вратио се у родни крај, где учествује у припремама за устанак. Формира ударне групе, са којима учествује у вршењу саботажа и диверзија на прузи Билећа—Никшић и на путевима према Никшићу. Учесник је у 13-јулском устанку, а затим је био борац у Рудинској партизанској чети. Децембра 1941. постављен је за комесара те чете, са којом учествује у уништавању усташког гнезда у Фазлаглића кули, а после краћег времена за заменика комесара 1. ударног Херцеговачко-црногорског батаљона са којим 17. априла 1942. учествује у ликвидацији усташког упоришта у Борчу. Крајем 1942. године постављен је за комесара 1. батаљона 5. пролет. црногорске бригаде, са којим учествује у борбама против четника око Фоче и Забрџа код Сарајева.

У току 4. и 5. непријатељске офанзиве налази се на дужности команданта ешелона групе рањеника и болесника из састава Централне болнице ВШ-а, и на тој се дужности истиче у спасавању рањеника и болесника. Погинуо је 13. јуна 1943. на Тјен-тишту.

За народног хероја Југославије проглашен је 10. јула 1952. г.⁴¹

БЕГОВИЋ С. БРАНКО — из Ниша. Рођен је 1922. године у Даниловграду. На Медицински факултет у Београду уписао се 1940. године.

По капитулацији Југославије вратио се у Ниш и одмах укључио у НОП. У другој половини 1941. ухапшен је од Гестапоа и интерниран у логор „Црвени крст“ код Ниша, из којег је побегао почетком 1942. и ступио у Копаонички партизански одред. Погинуо је 1943. као борац тог одреда. Место његове погибије није познато.¹⁵

БОЉЕВИЋ И. МИХАЈЛО — рођен 1918. године у Махали, у Зети (подгорички срез). У гимназији у Подгорици примљен је у СКОЈ, а 1940. на Медицинском факултету у Београду за члана КПЈ.

По капитулацији Југославије вратио се у родни крај, где учествује у припремама за устанак, као и у 13-јулском устанку. Године 1942. постављен је за заменика комесара 3. чете 3. батаљона 4. пролет. црногорске бригаде, а касније за комесара ба-

⁴¹ Народни хероји Југославије, 1, Београд 1977; Пета пролетерска црногорска бригада, 2, н. д., 596; Четрдесет година, 1941—1945, 564.

¹⁵ Извештај Историјског архива Краљево, бр. 569/1 од 25. 11. 1969. у ИВМД; картон у ИВМД.

таљона у тој бригади. Погинуо је 8. априла 1944. у селу Горњи Дубац (Србија).¹⁶

БУРИЋ Видов БОРБИЈЕ — рођен 1914. у Загреди (цетињски срез).

На Медицинском факултету у Београду примљен је у СКОЈ.

По капитулацији Југославије учествује у родном крају у припремама за устанак. Примљен је за кандидата за члана КПЈ. По одласку пролетерских бригада из Црне Горе у западну Босну остао је на терену као политички позадински радник. У јуну 1942. ухваћен је од четника и у затвору остао до 25. маја 1943, када је стрељан у Андријевици.¹⁷

ДАПЧЕВИЋ А. ЉУБОМИР — рођен 1921. године у Бјут Монтану (САД). У цетињској гимназији примљен је у СКОЈ. На Медицински факултет у Београду уписао се 1939. и ту је примљен у КПЈ.

По капитулацији Југославије враћа се у Вигњевиће у Љуботињ, и учествује у припремама за устанак. Постављен је за партијског инструктора Општинског бироа КПЈ Љуботињ. Учествоје у 13-јулском устанку. Као борац Љуботињско-црмничке чете Ловћенског батаљона погинуо је 1. децембра 1941. приликом напада на Пљевља.¹⁸

БЕРКОВИЋ Ј. ВОЈО — рођен 1914. године у Жабљаку. У гимназији је примљен у СКОЈ, а на Медицинском факултету у Београду за члана КПЈ.

По капитулацији Југославије вратио се у Жабљак и изабран за члана Општинског бироа КПЈ Жабљак, а убрзо и за члана Мјесног комитета КПЈ за шавнички срез. Учествоје у припремама за устанак, као и у 13-јулском устанку. У току рата био је на следећим дужностима: комесар Језерско-шаранског батаљона Дурмиторског одреда, комесар батаљона „Војвода Момчило“, комесар 2. батаљона Дурмиторског одреда, комесар 5. батаљона 4. пролет. црногорске бригаде, комесар Хаубичког дивизиона ВШ-а, заменик комесара 6. црногорске бригаде, а затим на раду у ОЗН-и.

Носилац је Партизанске споменице 1941. г.¹⁹

БУРАШКОВИЋ Боков МАРКО — рођен 1920. године у Оћевићима (Ријека Црнојевића). На Медицинском факултету у Београду примљен је у СКОЈ.

По капитулацији Југославије вратио се у Црну Гору и учествује у 13-јулском устанку. Као борац Ловћенског партизанског

¹⁶ *Четврта пролетерска црногорска бригада*, 2, Београд 1969, 386; Тодоровић В., *Подгорички срез у тринаестојулском устанку*, Београд 1954.

¹⁷ Вујовић Б., н. д., 651; картон у ИВМД.

¹⁸ *Устанак народа Југославије 1941*, 2, Београд 1963, 389—393; картон у ИВМД.

¹⁹ Изјава Јована Берковића из Београда; *Четврта пролетерска црногорска бригада*, 2, н. д., 558.

одреда учествује 1. децембра 1941. у нападу на Пљевља и у борби је тешко рањен.

Умро је крајем јануара 1942. од последица рањавања.²⁰

БУРИЋ Лабудов НИКОЛА — рођен 1920. године на Цетињу. У гимназији је примљен у СКОЈ, а на Медицинском факултету у Београду за члана КПЈ. По капитулацији Југославије вратио се у Цетиње. Учествоје у припремама за устанак, као и у 13-јулском устанку. Касније је изабран за члана ОК СКОЈ-а за цетињски округ, на којој дужности је и погинуо у априлу 1942. у Липи Цуцкој (цетињски срез), у борби са четницима.²¹

ЈАУКОВИЋ К. ЈОВАН — из Приштине. Рођен је 1920. године у Буковици (шавнички срез). На Медицинском факултету у Београду примљен је у СКОЈ.

По капитулацији Југославије одлази у Црну Гору и учествује у 13-јулском устанку. Касније је борац у 1. чети 1. баталјона Дурмиторског партизанског одреда. Погинуо је 1. децембра 1941, приликом напада на Пљевља.²³

ЈОВАНОВИЋ М. ЛУКА — рођен 1920. године у Жупи никшићкој. На Медицински факултет у Београду уписао се 1940. и примљен је у СКОЈ.

По капитулацији Југославије вратио се у родни крај, где учествује у 13-јулском устанку. Затим је био борац у црногорским партизанским јединицама. Погинуо је у пролеће 1942. године у Загарчу, Даниловград, у борби са четницима.²⁴

ЈОВАНОВИЋ С. ПЕТАР — рођен 1913. године у Никшићу, где је завршио гимназију. На Медицинском факултету у Београду примљен је у СКОЈ.

По капитулацији Југославије остао је у Београду, где делује као политички позадински радник. Крајем 1941. ухапшен је од Гестапоа и интерниран у логор на Бањици. Стрелан је 28. јануара 1942. у Јајинцима код Београда.²⁵

КАПИЧИЋ М. ЈОВО — рођен 1919. године у Гајети (Италија). Гимназију је похађао на Цетињу, из које је искључен (у 5. разреду) због припадности скојевској организацији, па је и гимназију и матуру приватно завршио у Котору.

У револуционарни раднички покрет укључио се врло млад и 1934. године примљен је у СКОЈ, а 1936. у КПЈ. На Медицински

²⁰ Вујовић Б., н. д., 653; картон у ИВМД.

²¹ Исто.

²³ Картон у ИВМД.

²⁴ Исто.

²⁵ РГЛ, ред. бр. 4038 — у ИАБ.

факултет у Београду уписао се 1939. и убрзо се сврстао у ред наистакнутијих револуционара. Био је секретар партијске организације на факултету, а затим организациони секретар Комитета КПЈ Београдског универзитета. Због револуционарног рада хапшен је од полиције више пута.

По капитулацији Југославије вратио се на Цетиње и у јулу 1941. изабран за члана МК КПЈ за цетињски срез. Учествоје у припремама за устанак и у формирању герилских група. Почетком јесени 1941. године изабран је за члана ОК КПЈ за цетињски округ. Новембра 1941. постављен је за комесара Ловћенског партизанског батаљона, са којим учествује 1. децембра 1941. у нападу на Пљевља. Крајем децембра 1941. постављен је за комесара 1. црногорског батаљона у 1. пролет. бригади. Октобра 1942. постављен је за заменика комесара 2. далматинске бригаде, а септембра 1943. за комесара 3. ударне дивизије. У периоду јануар-март 1945. био је комесар 12. војвођанског корпуса.

Носилац је Партизанске споменице 1941. г. За народног хероја Југославије проглашен је 1950. године.²⁶

ЛИСИЧИЋ Машанов ВЕЉКО — рођен 1912. у Колашину. Члан је КПЈ од 1940. године. У НОВ и ПОЈ од 1941. Комесар чете у Колашинско-речинском партизанском батаљону. Погинуо је 1942. у Морачком Требаљеву.²⁷

ЛОМПАР Ивов БОРБЕ — рођен 1921. године у Бокову (цетињски срез). Гимназију је почео похађати на Цетињу, а наставио у Београду. У 4. мушкој гимназији у Београду примљен је 1937. године у СКОЈ. Због револуционарног рада искључен је (у 6. разреду) из гимназије, па је 6. и 7. разред полагао приватно у Сремским Карловцима. Осми разред и матуру завршио је у Београду. Године 1938. поново је ухапшен и протеран у родно место, али се илегално враћа и наставља револуционарни рад, а 1939. године примљен је за члана КПЈ. На Медицински факултет уписао се 1940. и убрзо се сврстао у ред истакнутих револуционара. Те године изабран је за члана Акционог одбора студената Београдског универзитета.

По капитулацији Југославије враћа се у Боково, где је изабран за члана Бироа КПЈ соколске општине. Организује групу омладинаца, са којом прикупља оружје и муницију. Са том групом учествује у 13-јулском устанку. По директиви Партије остао је на терену као политички позадински радник. Погинуо

²⁶ *Народни хероји Југославије*, 1, Београд 1977.

²⁷ *Колашин*, Београд 1981, 706.

је као борац Ловћенског батаљона у нападу на Пљевља 1. децембра 1941.²⁸

МАРКОВИЋ В. МИЛОВАН — из Пећи. Рођен је 1918. у Бра-тоножићима (подгорички срез). На Медицинском факултету у Београду примљен је у КПЈ 1939. године.

По капитулацији Југославије вратио се у Пећ, где учествује у формирању Витомиричког батаљона Метохијског партизанског одреда. Постављен је за комесара тог батаљона. По разбијању Одредата отишао је у Врњачку Бању, где је изабран за секретара МК КПЈ. Гестапо је открио његов рад и у априлу 1943. интернирао га у логор на Бањици. Стрелан је 7. јуна те године у Јајинцима код Београда.²⁹

МАТИЋ В. РАДОВАН — рођен 1917. године у Стијени Пиперској. Гимназију је завршио у Подгорици, а 1938. уписао се на Медицински факултет у Београду и на факултету примљен у СКОЈ.

По капитулацији Југославије вратио се у Црну Гору, где учествује у 13-јулском устанку, а затим је борац у Зетском партизанском одреду. Погинуо је 20. новембра 1942. у Пиперима, у Црној Гори. У време погибије био је кандидат за члана КПЈ.³⁰

МИЈОВИЋ ПАВЛЕ — рођен 1914. године у Брчелима (барски срез). Гимназију је завршио на Цетињу и 1933. уписао се на Медицински факултет у Београду. У гимназији је примљен у СКОЈ, а на Факултету за члана КПЈ.

По капитулацији Југославије вратио се у Брчеле, где је изабран за секретара партијске организације. Учествује у припремама за устанак и у устанку на територији Црмнице. Августа 1941. ухваћен је од Италијана и био у затвору до 1. марта 1942, када је размењен за заробљене италијанске војнике. По ослобођењу из затвора био је на санитетској дужности у батаљону „Јован Томашевић“ Ловћенског партизанског одреда, а затим борац у том Одреду. По формирању 4. пролет. црногорске бригаде био је у њој на санитетској дужности до доласка Бригаде у западну Босну, када је прешао на рад у редакцију „Борбе“, а потом је члан Окружног комитета КПЈ Прњавор и Дрвар. Од друге половине 1944. на раду је у Културно-пропагандном одсеку при Штабу базе НОВ и ПОЈ у Барију, а затим управник Радио-станице у Београду.

Нописац је Партизанске споменице 1941. г.³¹

²⁸ Изјаве генерала Блажа Ломпара и Миша Ломпара из Београда; Перовић Никола, *Петнаестогодишњи скојевац, лист „Младост на аутопуту“*, бр. 73 од 14. 11. 1959; Вујовић Б., и. д., 651.

²⁹ Секулић Д., *Врњачка Бања у НОБ*, Београд 1977, 458; РБЈ, ред. бр. 14179 — у ИАБ; *Зборник докумената и података о народноослободилачком рату*, том I, књ. 4, 40.

³⁰ Изјава Бура Вујовића из Цетиња; картон у ИВМД, шифра I/1942.

³¹ Изјава Павла Мијовића аутору.

МИТРОВИЋ ВЕЉКО — рођен 1919. године у Св. Стефану (Будва). У гимназији је примљен у СКОЈ, а на Медицинском факултету у Београду за члана КПЈ.

По капитулацији Југославије вратио се у родни крај где је изабран за члана Војног штаба светостефанске општине, а мало касније за секретара Рејонског комитета КПЈ за Будву, Слич и Паштровиће. Био је борац у Паштровској чети Приморског партизанског батаљона, а затим у 4. пролет. црногорској бригади. Погинуо је у првој половини јуна 1943. на Сутјесци.³²

ОРЛАНДИЋ Јошов БЛАЖО — рођен 1912. године у Горњим Сеоцима (барски срез). Врло млад се укључио у револуционарни раднички покрет и у гимназији у Бару примљен је у СКОЈ. Због револуционарног рада искључен је из гимназије, па је школовање наставио у Сарајеву, где је продужио револуционарни рад. Убрзо је откривен и осуђен на 3 месеца затвора. По изласку из затвора гимназију је завршио на Цетињу и 1932. године примљен за члана КПЈ. На Медицински факултет у Београду уписао се 1939. године и убрзо сврстао у ред најистакнутијих револуционара на Београдском универзитету, па је од полиције више пута хапшен.

По капитулацији Југославије вратио се у родни крај, где је изабран за секретара Општинског партијског бироа за Црмницу, у септембру 1941. за члана а два мјесеца касније за секретара МК КПЈ Бар и члана ОК КПЈ Цетиње. Учествоје у припремама за устанак и у 13-јулском устанку, а затим у формирању народноослободилачких одбора на територији барског среза. Јуна 1942. у својству члана ОК КПЈ за цетињски округ остаје на раду у непријатељској позадини. Врло значајну улогу одиграо је као политички позадински радник на територији Црмнице по одласку пролетерских бригада за западну Босну. Приликом једног састанка који је одржао 7. јуна 1943. с активистима у Годињу упокољен је од четника и у борби са њима је погинуо.

За народног хероја Југославије проглашен је 10. јула 1952. г.³³

ПЕРОВИЋ М. НОВИЦА — рођен 1918. године у Глизици (данилоградски срез). У никшићкој гимназији примљен је у СКОЈ. На Медицински факултет се уписао 1938. и следеће године примљен је за члана КПЈ.

По капитулацији Југославије вратио се у родни крај, где учествује у припремама за устанак и у 13-јулском устанку. Убрзо је пошао на рад у бјелопољски срез. Јуна 1942. изабран за секретара Среског комитета КПЈ Бијело Поље. Августа те године ушао у четничку заседу и заробљен је. Стрељан је у Колашину.³⁴

³² Извештај Градског НО одбора Будва из 1946. — у ИВМД; *Четврта пролетерска црногорска бригада*, 2, 496; Вујовић Б., н. д., 683; картон у ИВМД.

³³ *Народни хероји Југославије*, 2, Београд 1977.

³⁴ Мраовић Н., 5. војвођанска бригада (рукопис).

ПОПОВИЋ ВЛАДИМИР — рођен 1916. године у Ускоцима (шавнички срез). Медицину је студирао у Београду. Предратни је члан СКОЈ-а и КПЈ. Од почетка устанка у црногорским партизанским јединицама је заменик комесара чете и батаљона, а почетком 1944. године је заменик комесара 5. војвођанске бригаде. Погинуо је 27. априла 1944. у Шековићима (источна Босна).³⁵

ПОПОВИЋ Ј. ВЛАДИМИР — рођен 1914. године у Брчелима (барски срез). У цетињској гимназији примљен је у СКОЈ, а 1932. године у чланство КПЈ. На студијама се убрзо сврстао у ред најистакнутијих револуционара Београдског универзитета. Од 1935. до 1937. године био је члан, а затим секретар Комитета КПЈ Београдског универзитета. Због револуционарног рада хапшен је више пута. Године 1937. учествује као делегат Београдског универзитета на Светском конгресу комуниста и социјалиста у Паризу, одакле је отишао у Шпанију и ступио у редове шпанске републиканске армије. Био је секретар партијске организације југословенских бораца у 129. интернационалној бригади, а затим секретар партијске организације групе интернационалних бригада.

Након повлачења интернационалних бригада из Шпаније интерниран је у логор у Француској, одакле је успео побећи и 1939. године вратио се у Југославију. Од тада је живео илегално као партијски радник. Изабран је за члана ПК СКОЈ-а за Србију и одређен за партијског инструктора за Црну Гору и Далмацију. На Петој земаљској конференцији КПЈ (1940) изабран је за кандидата за члана ЦК КПЈ.

По капитулацији Југославије упућен је од ЦК КПЈ (јула 1941) као његов делегат у Хрватску — у циљу помагања у организовању устанка. Поред делегатске функције био је и секретар Оперативног руководства ЦК КПХ, а у 1942. и почетком 1943. године секретар Бироа ЦК КПХ. Био је члан Врховног штаба НОВ и ПОЈ. Од јула 1943. био је комесар, а у јесен 1944. командант 3. корпуса, а пред крај рата представник Националног комитета при влади Отачественог фронта Бугарске.

Носилац је Партизанске споменице 1941. г., а за народног хероја Југославије проглашен је 1952. године.³⁶

СЕРАТЛИЋ Н. ЈАГОШ — рођен 1918. године у Буковици (шавнички срез). По завршетку гимназије уписао се на Филозофски, а 1937. прешао на Медицински факултет у Београду. На факултету се укључио у револуционарни раднички покрет.

По капитулацији Југославије вратио се у родни крај, где учествује у припремама за устанак, као и у 13-јулском устанку. Погинуо је 1. децембра 1941. приликом напада на Пљевља.³⁷

³⁵ Изјава Милована Дрљевића из Београда; изјава Драгољуба Обрадовића из Београда; изјава Бура Вујовића из Цетиња.

³⁶ *Народни хероји Југославије*, 2, Београд 1977.

³⁷ Извештај Месног НО одбора Буковица, бр. 395 од 11. 7. 1946. — у ИВМД; картон у ИВМД.

СРЗЕНТИЋ ШПИРО — рођен 1918. године у Паштровићима. У гимназији је примљен у СКОЈ, а 1940. на Медицинском факултету у Београду за члана КПЈ. На факултету се истицао револуционарним радом и изабран је за председника Удружења студената медицине.

По капулацији Југославије вратио се у родни крај, где учествује у припремама за устанак, као и у 13-јулском устанку. У 1. пролет. бригади био је борац и комесар чете, а затим је у другим јединицама био на следећим дужностима: члан Политодјела 10. херцеговачке бригаде, комесар бригаде у 29. дивизији и комесар 3. дивизије КНОЈ.

Носилац је Партизанске споменице 1941. г.³⁸

СТАНИШИЋ МИЛИЈА — рођен 1921. године у Виноћима (даниловградски срез). У гимназији у Никшићу примљен је у СКОЈ а 1940. на Медицинском факултету у Београду за члана КПЈ. На факултету је изабран за секретара партијске организације студената друге године.

По капитулацији Југославије вратио се у Никшић, где учествује у припремама за устанак. На почетку устанка одређен је за инструктора Мјесног (среског) комитета КПЈ Никшић. У току рата био је на следећим политичким дужностима: заменик комесара батаљона Никшићког партизанског одреда, комесар 1. херцеговачко-црногорског ударног батаљона, комесар Сјеверно-херцеговачког НОП одреда, комесар 2. батаљона 10. херцеговачке бригаде, комесар 5. далматинске, 3. и 2. далматинске, 3. санџачке и 4. пролет. црногорске бригаде, а затим комесар 46. и 2. пролет. дивизије.

Носилац је Партизанске споменице 1941. г.³⁹

ШАРЕНАЦ Б. СТЈЕПАН — рођен 1919. године у с. Поди (Херцег-Нови). Гимназију је завршио на Цетињу, а 1940. уписао се на Медицински факултет у Београду. У гимназији је примљен у СКОЈ, а на факултету за члана КПЈ.

По капитулацији Југославије вратио се у родни крај, где је изабран за члана Мјесног (среског) комитета КПЈ Херцег-Нови. Учествоје у припремама за устанак, као и у 13-јулском устанку. Након одласка партизанских снага за Босну по директиви Партије остао је на терену као политички позадински радник. У сукобу са четницима код с. Поди погинуо је 21. јануара 1943. године.⁴⁰

ВЕЛИМИРОВИЋ Милутинов БРАНКО — рођен 1916. године у Малензи, у Доњем Загарчу (даниловградски срез). У гимназији је примљен у СКОЈ. На Медицински факултет у Београду уписао се 1936. где је припадао напредном студентском покрету.

³⁸ *Прва пролетерска*, 1, Београд 1963, 689; *Енциклопедија Југославије*, том 9, Београд 1975, 122.

³⁹ *Војна енциклопедија*, том 9, Београд 1975, 122; Изјава Милије Станишића аутору.

⁴⁰ Изјава Буре Вујовића из Цетиња; картон у ИВМД.

По капитулацији Југославије вратио се у родни крај, где учествује у припремама за устанак, као и у 13-јулском устанку. У пролеће 1942. ухапшен је и у затвору је остао до почетка 1943. године. По изласку из затвора остао је на терену као политички позадински радник, а у мају 1943. ступио је као борац у 3. чету 2. батаљона 4. пролет. црногорске бригаде. Убрзо је рањен и лежао у болници 3. дивизије. Погинуо је у првој половини јуна 1943. на Зеленгори, у току битке на Сутјесци.⁴¹

ВУЈИСИЋ МИЛОРАД-МИЛИКА — рођен 1920. године у Доњој Тари (колашински срез). На Медицински факултет у Београду уписао се 1938. године и на факултету је примљен у СКОЈ.

На почетку устанка примљен је за кандидата за члана Партије, а у октобру 1941. за члана КПЈ. Учествује у припремама за устанак. У Колашинско-речинском партизанском батаљону био је на санитетској дужности. Након одласка партизанских снага за Босну по директиви Партије остао је на терену, као политички позадински радник. Том приликом (средином 1942.) изабран је за секретара Среског комитета СКОЈ-а и члана Среског комитета КПЈ Колашин. У првој половини 1943. у борби са четницима рањен је у ногу и лежао у болници 4. пролет. црногорске бригаде. Погинуо је 13. јуна 1943. на Тјентишту, у току битке на Сутјесци.⁴²

ВУКМИРОВИЋ (име није познато) — родом из Црне Горе. У НОВ је од 1941. године. Борац је у једној од црногорских партизанских јединица. Погинуо је у другој половини 1943. године, када се са групом бораца повлачио са Сутјеске ка Црној Гори.⁴³

ВУКСАНОВИЋ ЧЕДОМИР-ЧЕДО — рођен је 1918. године у Даниловграду. Гимназију је завршио у Пећи и у гимназији је примљен у СКОЈ, а на Медицинском факултету у Београду за члана КПЈ.

По капитулацији Југославије отишао је у Бијело Поље (Црна Гора), где као члан Мјесног (среског) комитета КПЈ учествује у припремама за устанак. Кратко време радио је у партизанској болници у Бијелом Пољу, а затим по директиви Партије одлази на терен као политички позадински радник. У јесен 1941. ухваћен је од Италијана и интерниран у логор у Италији. По капитулацији Италије, ослобођен је из логора, ступио је као борац у партизанске јединице Истре, а потом је члан Окружног комитета КПХ за Истру и помоћник шефа Озне.

Носилац је Партизанске споменице 1941. г.⁴⁴

⁴¹ Вујовић Б., н. д., 657; Кучан В., *Сутјеска долина хероја*, Београд 1978, 118; картон у ИВМД.

⁴² Изјава Милована Дрљевића из Београда; Кучан В., н. д., 119; картон у ИВМД.

⁴³ *Сутјеска*, 5, Београд 1961, 281.

⁴⁴ Герић Р., Сећање (рукопис) — у ИАБ, МГ бр. 295.

ВУКСАНОВИЋ МОЈСИЈЕ-МОЈСО — рођен 1918. године у Андријевици. Гимназију је завршио у Беранама. На Медицинском факултету у Београду примљен је у СКОЈ.

По капитулацији Југославије вратио се у Андријевицу и учествује у 13-јулском устанку. Био је борац у Бијелопољској чети 3. пролет. санџачке бригаде.

Носилац је Партизанске споменице 1941. г.⁴⁵

ВУЛЕКОВИЋ Митров ПАВЛЕ — рођен 1918. године у Бољевићима (барски срез). У гимназији је примљен у СКОЈ. На Медицински факултет у Београду уписао се 1938. и следеће године примљен је за члана КПЈ.

По капитулацији Југославије вратио се у родни крај, где учествује у припремама за устанак, као и у 13-јулском устанку. У другој половини 1941. године ухваћен је од Италијана и интерниран у логор, у Албанију. Марта 1942. побегао је из логора, а јуна 1942. ступио као борац у 3. чету 1. батаљона 4. пролет. црногорске бригаде. Крајем 1943. као политички комесар батаљона у борбама код Андријевице тешко је рањен и 1944. упућен у Италију на лечење, где је умро 25. јула (те године) од последица рањавања.⁴⁶

Студенти фармације

ГОЛОВИЋ Б. ОЛГА — рођена 1922. године у Никшићу. На Фармацеутски факултет у Београду уписала се 1939. године. За члана СКОЈ-а примљена је у никшићкој гимназији, а на факултету за члана КПЈ.

По капитулацији Југославије вратила се у Никшић, где активно учествује у припремама за устанак: сакупља оружје и санитарски материјал, растура летке, политички делује међу омладином и женама. У 13-јулском устанку учествује као борац. По директиви Партије остаје на терену као политички позадински радник. Као омладински руководицац деловала је на терену Дробњака и Шавника. У јуну 1942. руководилац је СКОЈ-а у 5. батаљону 4. пролет. црногорске бригаде. Са бригадом је дошла у западну Босну и крајем 1942. упућен за члана Политодјела бригаде у 8. кордунашкој дивизији. Од посебног значаја је био њен политички рад међу омладином и женама на Кордуну. Почетком 1945. постављена је за омладинског инструктора 4. армије. Погинула је у априлу 1945. код Сушака⁴⁷

Др sci. Јаша Романо

⁴⁵ *Трећа пролетерска санџачка бригада*, 2, Београд 1970, 446.

⁴⁶ Вујовић Б., н. д., 665; картон у ИВМД; *Четврта пролетерска црногорска бригада*, 510—511.

⁴⁷ *Омладина*, број 48 од јуна 1945, 6; изјава Ружице Головић — у ИВМД; картон у ИВМД.